

חלוקת רכוש בין בני זוג באופן לא שוויוני

מאת: עו"ד קרן פרץ בן חיים

חוק יחסי ממון קובע כי רכוש שנצבר במהלך הנישואין יחולק בין הצדדים שווה בשווה. אולם ישנם מקרים בהם ביהמ"ש שואף לצדק חלוקתי וקובע כי המשאבים יאוזנו שלא מחצה על מחצה. נשאלת השאלה באילו מקרים עלול לקבוע ביהמ"ש כי נכסי הצדדים יחולקו באופן לא שוויוני?

פער בכושר ההשתכרות

במצב בו אחד מהצדדים טיפח לעצמו קריירה מצליחה בעוד שהצד השני טיפח את הבית נקבע כי אין לקפח את בן הזוג ה'ביתי' שכושר השתכרותו לא התפתח במהלך הנישואים. מובן שהשימוש בעקרון הצדק החלוקתי כוונה למקרים שבהם נוצר פער ממשי בכושר ההשתכרות, כאשר ניתן אף לייחס פער זה לחלוקת תפקידים לא שוויונית במהלך הנישואים. החוק אגב מתייחס גם לנכסים עתידיים שיצורים או שעלולים ליצור פער בכושר ההשתכרות כגון מוניטין, תארים מקצועיים, ניסיון מקצועי, וקביעות בעבודה.

העדר תרומה בספירה הביתית ו/או הכלכלית

מצב שבו הוכח כי הבעל לא תרם תרומה משמעותית לכלכלת המשפחה ואף לא תרם תרומה ממשית בתוך הבית פנימה כ"עקר בית" או כהורה לילדים וכתוצאה מכך הנטל הכלכלי והמשפחתי הן בספירה החיצונית והן בספירה הביתית היה מוטל על האישה במהלך החיים המשותפים, וכי תרומתו של הבעל היתה מזערית. בנסיבות מיוחדות אלה בהן מצטיירת תמונה של חיי נישואין שבהם מירב הנטל כלכלת הבית ותחזוקתו נפל על כתפי האישה יכולות להצדיק כי הנכסים לא יאוזנו באופן שווה.

הברחת רכוש

אישה טענה לחלוקת רכוש לא שוויונית בגין הברחת נכסים ע"י הבעל. הבעל התחמק מהבאת ראיות ולכן לא נתן היה להוכיח את היקף הרכוש שהוברח הגם שהוכח באופן ברור כי רכוש אכן הוברח. במקרה זה הורה בית המשפט כי זכויותיה של האישה מעבודתה, לרבות זכויות פנסיה, קופות גמל, קופות השתלמות וכיוצא ב"ישארו לה ובבעלותה ולא יכללו בנכסי האיזון.

בגידה - האם התנהגות של אחד מבני הזוג שאינה התנהגות בעלת אופי כלכלי יכולה לעלות כדי "נסיבות מיוחדות" המאפשרות לשלול מאותו בן הזוג זכות כספית הקבועה בחוק?

בית הדין הרבני הגדול קבע, כי בגידה של האישה עולה כדי נסיבות מיוחדות משום התוצאות הכלכליות הנרחבות של פרוק נישואין ע"י בגידה, כלומר הצד הנבגד יאלץ כתוצאה מההתנהגות של הצד הבוגד לבנות לו בית אחר, להינשא מחדש וכו'. דהיינו האחריות הכלכלית שהוטלה על הצד הנבגד ב'מכה אחת' מזכה אותו להקלות באיזון המשאבים לטובתו.

לכשהגיע התיק לבג"ץ נדחו טענות הבעל "הצורך" לבנות בית אחר" אינו ייחודי רק לבני זוג שנישואיהם פורקו בשל בגידה. וכי קבלת נימוק זה תוביל בסופו של יום, למצב בו יענש בן הזוג שבגד למפרע על ידי נטילת זכויותיו ברכוש המשותף.

בערעור נוסף נקבע כי "לאשם היחסי בפירוק הנישואין אין ולא כלום עם הזכויות ברכוש המשותף, ואין המשיב מאבד זכויות הקניין שרכש במהלך הנישואין, אף אם הוא, לצורך ההנחה בלבד, האשם היחיד בפירוק השיתוף"

אלימות

נקבע כי במקרים המתאימים, כאשר מוכחת אלימות פיזית ונפשית, ובמיוחד כאשר אינה חד פעמית אלא נמשכת, ניתן לחלק את הרכוש לטובת הצד הנפגע באופן מושכל, באופן שייתן ביטוי לכך שמדובר באישה מוכה, והצדק מחייב כי במסגרת החלוקה של כלל הנכסים, החלק שינתן לה - יהיה גבוה יותר.

לבית משפט שיקול דעת המוקנה לו מכוח החוק לחרוג מהחלוקה השוויונית מטעמים שונים. סמכות זו מאפשרת לבתי המשפט להביא בחשבון צרכים ייחודיים של בני הזוג בעקבות הגירושים, שיקולים סוציאליים העוסקים בהגנה על צדדים חלשים בחברה ואפילו שיקולים רחבים יותר של צדק חלוקתי בין גברים לנשים בישראל.

שיקול הדעת שנתן לבית המשפט הוא שיקול דעת רחב המבוסס על שיקולי צדק והוא אינו מבוקר וככזה עלול ליצור חוסר אחידות בפסיקה, לפגוע בוודאות המשפטית ובציפיות הצדדים לחלוקה של נכסי המשפחה בחלקים שווים ביניהם, לפיכך והגם שבתי המשפט עושים שימוש בכלי זה הרי הם נזהרים שלא לעשות בו שימוש יתר והשימוש בו נעשה במשורה.